

בדרכים לצבא מיליציוני-מאורגן

מדינת ישראל עומדת בפני הצורך להתחיל בעתיד הקרוב בהקמת צבאה לימות השלום. יהיה עליה לעשות זאת בתנאיה, המיוחדים במינם. אולם היא תצטרך לשלב (בתוך המסגרת הכוללת של פתרון מקומי ההולם את הבעיה), גם פרקי לקח רבים אשר יש לחפשם ולהעלותם מאוצר נסיונם של עמים אחרים. בין יתר הסוגיות המטרידות והחיוניות ביותר נמצאות גם הסוגיות של אורח השירות (צבאי-קבע, מקצועי? צבא שירות-חובה? צבא מיליציוני?), וכן — היקף האימון ומידותיו (אימון-שנים רצוף? אימון-מבוא וכינוסי-המשך? אימוני השלמה מקומיים, למקוטעין? או צירופם של כל אלה?)

לויט-גנרל ר. ט. מקליין, אחד מונשאי-המשרה הגבוהים בצבא ארה"ב, עומד במסגרת מאמר מקיף, מנקודת-המבט של שנת 1949, על תודתו של צבא בפתח תקופה של אורח מלחמה חדש בעולם; הוא מתעכב גם על בעיות אלו של אורח שירות ואימון — הן לגבי צבא-הקבע הסדיר והן לגבי גייסות רובריים ומיליציוניים. להלן, ניתנים שילוב ועיבוד של הקטעים רבי הענין מאותו מאמר, הנוגעים בסוגיות הנ"ל, המעסיקות כל כך את מחשבתנו הקיבוצית.

ברצוף לדבריו של הגנ. מקליין — ולהברת המושגים שלאורם נוצרה באמריקה תכנית, אימון צבאי כללי לכלל הצעירים בני 18-19 — ניתנת להלן גם תמציתו של סיכום מוסמך למסקנותיה של ועדה ממשלתי-ציבורית אשר עיבדה את התכנית. על אף ההבדלים הבולטים שבין תנאי ארה"ב לתנאיו אנו ישנם כמה דברים, בגישה ובמושגים, הראויים לעיון ולשיקול. — המ. ע. ר.

לויט-גנרל ר. ט. מקליין

מידת האימון הדרושה לצבא-קבע ולחיל-מיליציוני

תמיד², אף כשמספריו ורמת אימונו מספיקים רק כדי ערובה לבטחונה של האומה — אינה באה כלל בחשבון בשל העובדה, כי קיום צבא גדול כזה בימי שלום יסתור את כל רוחם של מסוד-תנו ומסודות-הניו הפוליטיים, ויטיל מעמסה קריטית, (ואפשר — מעמסה ללא נשוא) על הכלכלה הלאומית. הצבא מעונין, באותה מידה כמו האוכלוסיה האזרחית, לשמור על רמת חיים גבוהה. ההגבלות הכרוכות במצב דברים זה גזרות, איפוא, ממלא פשרה לגבי המספרים — וזה, שוב, מב-ליטה את שאלת רמת האימון; כי חשיבותה של מומחיות הצבא במילוי שליחותו גוברת והולכת ביהס הפוך לעצמתו המספרית של אותו צבא. עלינו לשאת, איפוא, את עינינו לאורח-החייל — אך עלינו לנקוט אמצעים לשם הבטחת עצמתו המספרית המספקת של הצבא ורמת אימונו, שתהלוך את תועלתו.

אכן, חשיבותו של האימון הובנה היטב עוד בשחר ימיה של אמריקה. כבר בספר עתיק-יומין, "המשמעת הצבאית: איש החיל המושלם", שהופיע בבוסטון ב-1701, נאמר: "אין איש נולד חייל בדרך הטבע; יכול אחד להיות נוטה למלחמה יותר ממשנהו; אך כשרון המעשה אינו בא מבלי יגיעה רבה ועמל".

אין ברשותו של חיל-הצבא מלאי בלתי מוגבל של כוח אדם לשם פתרון התפקידים והבעיות המוצגים לפניו. נהפוך הוא, יכול להשיג אנשים רק בתחום המספרים הנקבעים ע"י הנהגתה האזרחית של האומה, והיא תשקול את התלותיה לאור גורמים כלכליים, חברתיים ומדיניים. ניתן לצבא לאמן את אנשיו רק למשך פרקי הזמן אשר הותרו לו לפי עיקריה של שיטת החייל או שיטת שירות-חובה שנתקבלה; ולא עוד, אלא שהתפקידים האחרים מצמצמים עוד את מספר האנשים והזמן העומדים לרשותו לאימונם. פוונתי כאן לתפקידים הכרוכים בהנהלת "משק הבית" של הצבא עצמו, וכן למשימותיו לגבי העבודות הטיפול המתמיד בענין הנהרות והנמלים¹. אין לדעת עדיין כמה זמן ימשך תפקיד הצבא מעבר לים כמשמר-כיבוש. הוא ידרוש "שעות אדם" בכמויות עצומות. הוא ישלול הרבה מהמרץ והמות, אשר אחרת היו עשויים לעמוד לרשותה של השליחות הראשית של הצבא. ברי הדבר, שהחזקת הקבע של "צבא-

1 תפקיד, הנופל בארה"ב על שכם הצבא, ובראש ראשונה על חיל המהנדסים.

2 "Army in Being" — דהיינו, צבא שעצם מצוי אותו משמשת גורם משפיע, גם שעה שאינו מופעל; ביטוי מקביל למושג הצי המקובל: "A Fleet in Being".

אלכסנדר המילטון, המדינאי ואיש-הצבא של תקופת המהפכה, גילה אותה הבנה 80 שנה מאוחר יותר. לא היו לו כל אשליות לגבי מה שהדגימה לנו המהפכה האמריקאית כלפי איכותה של המדינה. ליציה האמריקאית למו"ל החייליים-הסדירים הבריטיים. הוא כתב: "מלחמה, כרוב הדברים האחרים, הנה בגדר מדע שיש לרכשו ולהשתלם בו ע"י שקידה, התמדה, זמן והתנסות". אשר להשגה האומרת, שתכונות-לוחמים המושרשות-ממילא באדם, יהיה בהם משקל-נגדי ראוי לעומת כשרון-קרב מעשי שנלמד בדרך הקשה, — הוסיף האמיל-טון ואמר: "הלכה זו, בעצם, כמעט ועלתה לנו בעצמאותנו". דעתו של האמילטון היא מבוססת וענינית אף כיום, כשם שהיתה בימיו הוא. המספרים אינם אלא אחד הגורמים של העצמה הצבאית, ואלו הגורמים האחרים הם — רמת האימון, כמות הציוד ואיכותו, רמת הרוח והרצון, ואיכותו של הפיקוד. בכל מקום בו השתלטו אשליות עלה הדבר בחיי אדם, בדם ובסבל, והשתלטות כזאת אירעה לעתים קרובות מדי.

עתה ישנו הצורך לדון בשאלת רמת האימון, כפי שהיא מתיחסת לבעיתנו אנו. ההתחיילות הרגילה לצבא הסדיר (של ארה"ב) בימות שלום היא ל-3 שנים. במשך זמן זה מבלה החייל הסדיר באימון כ-6000 שעות, במידה שתפקידים אחרים לא ימנעו ממנו זאת. צבא המורכב פרטים ויחידות בעלי כמות זו של אימון, יכול להיות חיל גמיש ובעל יכולת גבוהה בפעולות אמפיביות, מוטסות, פעולות-הרים ופעולות-ג'ונגל.

אשר ליסודות של "חיילים-אזרחים" שבצבא, הרי הנוסחה המקובלת אצלנו היא: שתי שעות בשבוע במשך 50 שבועות בשנה — דהיינו 100 שעה — נוסף על יציאה למחנה לשבועיים מדי שנה, שיש בה 85—100 שעות אימון. ההתנדבות ליחידות אלו* היא בדרך כלל ל-3 שנים. תוך 3 שנים אלו מקבל הפרט לכל היותר 600 שעות אימון (בממוצע); כי בעוד יש "פחת", או התחלפות, כדי 30% מכוח האדם בערך לשנה — הרי יש הממשיכים את התאמנותם למעלה מ-3 שנים. דעתי היא, שמ-2500 עד 3000 שעות של אימון אינטנסיבי, ע"י מדריכים טובים ובהנהגה טובה — זהו מה שנדרש ליחידה, כדי שתוכל להגיע למינימום בפעולות יבשה רגילות. אפשר

* בארה"ב — הכונה ל"משמר הלאומי", לרוב המאורגן וכן ל"קורפוס האימון" לקציני מילואים, ועוד.

לומר, כי שום יחידה מיחידות "צבא-האזרחים" — במידה שאפשר להגיע לטיב גבוה של אימון באותה המסגרת הקיימת שצוינה לעיל, — לא השיגה אלא 20%—16% מן היכולת הדרושה. עם הקריאה אל הדגל, תהיה על-כן, יכולתה, על אף היותה בעלת ערך, בלתי הולמת את התפקידים של שמירה על קו-ההיקף ההגנתי-איסטרטגי שלנו, בשים לב לקצב המלחמה הנוכחי. על-כן יש למצוא אמצעי להעלות את רמת האימון של ה"חייל-האזרח".

מכאן מתעוררת שאלת התכנית ל"אימון-צבאי-כללי".* לפי תכנית זו יקבל כל צעיר במדינה אימון בסיסי של 6 חדשים (כ-1000 שעות), לו ניתנו אח"כ, לאותן היחידות הקיימות של "צבא-האזרחים", טירונים כאלה, אשר כבר קיבלו 1000 שעות של אימון בסיסי — היו יכולות היחידות להקדיש את 600 השעות שלהן לאימון-קיבוצי, וכתוצאה היו אנשיהן מקבלים 1600 שעות ויותר של אימון; כך היה הדבר מעלה אותן מרמה של 20%—16% עד לרמה של 75%—60% של יעילות לפעולות יבשה רגילות. זוהי, אמנם, הדרגה המספקת להכשירם למבצעים אסטרטגיים-הגנתיים ולהביאם לנקודה ממנה היו יכולים, תוך מספר שבועות קטן, גם להתקדם ולהצטרף כתגבורת לגייסות הסדירים, שנפרסו באזורים אסטרטגיים תוקפניים ממש, כדי לעזור להם לעמוד בפני הלחץ אשר ילך ויגבר עליהם.

בדרכים שונות היה האימון הכללי תורם את תרומתו להתפתחותו החסכונית של חיל אשר יהלום את תעודתו, וחשוב הדבר, שעה שבוחנים את ענין "האימון הצבאי הכללי", להצמיד לכאן את הבעיה של תוספת חיות לגייסות-האזרחים שלנו. כי אכן, אין לתכנית זו קשר ישיר לבעיותיהם המידיות של כוחותינו הסדירים.

1. תכנית זו תקים, ב"ית-חרושת-לאימון, קיים ועומד" — וע"י כך תשהרר את הכוחות הסדירים מההכרח ל"סרק" מתוכם, בעתות חירום, סגל אנשים לתכלית זו.

2. התכנית תאפשר להגביר את גייסות האזרחים עד כדי העצמה המספרית הנדרשת, כדי שיוכלו למלא את תפקידם; ועוד יותר חשוב — להעלותם עד כדי רמת האימון הנדרשת למילוי משימות קרב, מיד עם היקראם אל הדגל; ע"י כך, בהאתם למתכונת הגייסות הנוכחית שלנו, היה הדבר מעמיד לנו 27 דיביזיות, 22, אגדי-קרב

* בענין זה — ראה מער' חוברת נ"ד—נ"ה, בסקירתו של ג' למניצ'ר, בעמ' 94-95.

עצמאיים" 1, ו-27 "קבוצות" 2 מטוסי קרב, המוכן נים למשימות קרב, מתוך ה"משמר הלאומי" בלבד; וכן כוח מסייע בעל היקף דומה מתוך גייסות הרזרב.

3. על כן, בשים לב לשני הגורמים הנ"ל (1 ו-2), יש בתכנית זו כדי להתיר את הכוחות הסדירים ולשחררם לפעולה מידית כאשר תדרש.

4. הדבר יספק גם, "עודף מלאי" של אנשי תחלופת מאומנים, אשר אפשר יהיה לשלחם לכל מקום בו יידרשו. אנשי תחלופת אלה יהיו בעלי אימון רב יותר מזה שהצבא נתן לתחלופות במשך המלחמה האחרונה במרכזי-אימון הטירוניים. אימון זה, אם יהיה ניתן להם עתה באורח שקול יותר, באמצעים יעילים יותר וע"י מדריי-כים טובים יותר, יגביר את סיכויי-הפרט לצאת חי מהמלחמה, כיון שיהא מגביר את יעילותו כחייל. "אימון צבאי כללי" היה משאיר גם "יתרת ערך" לגילים קשישים יותר; באשר, משיצאו כבר אלה שאומנו במסגרתו מחובת השירות (בשל גיל מצב משפחתי, משימותיהם לפי משלוח ידם, וכיו"ב) הרי עדיין יהיה להם האימון הבסיסי, שהוא הכרחי להשתתפות פעילה בתפקידי "בטחון-פנימי" ותגנה-אזרחית. כן היה אימון מוקדם זה, הניתן בגיל

צעיר (19-18), מקטין את נזקו של גיוס-כללי בחקלאות ובתעשייה, והיה תורם לא מעט לתקיפות רוחם של בני הארץ כולה. — ע"י כך, שהיה מרכז בהכרתו של כל פרט, בפרק זמן מסוים בחייו, את הרגשת האחריות ואת הערכים שהוא תורם בהגנתו על ארצו.

"אימון צבאי כללי" היה מספק את האימון המוקדם לתניכי "קורפוס האימונים לקציני מילוד-אים", היה מעלה את רמת לימודם הצבאי במכללות ומאפשר להם לזכות במספר שעות-אימון הדרוש כדי לעשותם קצינים טובים.

"האימון הצבאי הכללי" עודנו בשלבי התיכונן שלו. לעת עתה ישנה לנו, כתחליף זמני, שיטת "שירות החובה", המבוססת על בחירת המועמדים מקבוצת-שנתונים שלמה, לפי מנין "נקודות" של גיל, מצב משפחתי, מקצוע, דרגת בריאות וכיו"ב. — אותה שיטה, שהיתה נהוגה בארה"ב בשנות המלחמה, וכפי שחודשה ב-1948 עפ"י חוק מיוחד. אמצעי זה נועד לקיים את בסיס עצמתם של הגייסות — ובייחוד בכוחות הסדירים, — נוכח פיגור מה בהתחילתם של מתנדבים, ובשים לב לתביעות שתפקידי הצבא מיציגים אותם, ואשר הם שרירים וקיימים עדיין.

תכנית לאימון צבאי כולל

ב-1947, ועמדו להתגשם, בצורת חוק, ב-1948 — אך בשל התנגדות קבוצות חזקות בפנים ארה"ב (וקשיים תקציביים) נדחתה הגשמת הצעת החוק, (בענין זה — ראה ערך, ב"מערכות" חוב' נ"ד-נ"ה, עמ' 95). עכ"פ, יסודות התכנית המוצעת משקפים את ההיפושים האמריקאיים אחר דרך אל "כושר צבאי בלא מיליטריזם". והתביעה, בחוגי הצבא, להגשמת התכנית — לא חדלה.

על משמעותה המספרית של התכנית — ראה עוד ב"רשימות הקצרות" שבחוברת זו.

הנחת התכנית היא: ששה חדשי אימון רצוף, לבני ה-18, ואח"כ — או המשך התמחות, "לפי התנדבות בלבד" ל-6 חדשים נוספים, או צורות שונות של אימוני-המשך (שיצוינו להלן), עד ל-6 חדשים אף הם, שיתחלקו על פני פרק-זמן עד שש שנים. בשני המקרים גם יחד צריכים 6 החדשים בשלב השני לשמש להכשרת אנשי-מקצועות, למתן האימון-ביחידות (במקרה השני — במסגרת החטיבות הרזרביות-המיליציוניות) ולא-אימון-הקצינים (ליד מכללות).

עיקרי התכנית

הנוסחא: "מכסימום של יכולת לקראת הרגע של מכסימום-הצורך" איננה נחלתן של מדינות קטנות בלבד. בדרך זו מנסה עתה ללכת גם מעצמה כארצות-הברית של אמריקה. מתוך רצון להשעין את צבא-הקבע המצומצם ואת חטיבות-האזרחים הרזרביות, על יסוד רחב של אימון צבאי כל-שהוא לכלל בני הנעורים נתמנתה שם, "הועדה המיעצת לנשיא בענין אימון צבאי כללי". מסקנותיה נתפרסמו

(1) "אגד-קרב" (Combat-Team) בצבא האמריקאי: צרף ארעי של יחידות מסוגי-חיל שונים. בדרך-כלל: רגימנט רגלים ובטליון (ולעתים אף רגימנט) של ארטילריה, וכן יחידת מהנדסים וכו'. "אגד-קרב" עצמאיים קבועים, הקיימים בארגונו של "המשמר-הלאומי" בקשר לחלוקת האוכלוסיה לפי המדינות, דומים להרכב הבריגדה היהודית (הח"ל) המוכרת לנו משנות 1944-46. — המער, (2) בחיל-האוויר של ארה"ב — "קבוצה" פירושה מספר סקוורדונים (בדומה ל"גפה" או "כנף" שבחיל-האוויר הבריטי). כי המונחים "קבוצה" ו"גפה" בשני חילות-האוויר הנ"ל, הנם הפוכים. מענינת ביותר העובדה כי גם בחיל-האוויר רב חלקן של יחידות לוחמות מיליציוניות.

מבתי-הספר הצבאיים של ארה"ב; להתחיל ל"משמר הלאומי" (מיליציה-מאורגנת, עם חובת אימונים חלקיים ומחנה שנתי דו-שבועי), או לאחת היחידות של "קורפוס הרזרב המאורגן" (אשר החובות בו דומות במקצת לאלו שב"משמר הלאומי"); להצטרף ל"קורפוס האימונים לקציני מילואים" שליד כל מכללה, ולהתחייב לתפקיד קציני-מילואים; או — לבסוף — להצטרף ל"הר-זרב הרשום", ועם זאת להכנס לביה"ס מקצועי או מוסד השכלה גבוהה אשר בהם רוכשים ידיעה ויכולת שיהיו בעלי ערך בזמן מלחמה ולנותרים — נקבעה החובה של הצטרפות ל"רזרב הרשום" לשש שנים, עם מינימום של חודש לשנה באימון צבאי פעיל.

כן הוצע בארה"ב כי חייבי האימון יוכלו לקבל סטיפנדיות ממשלתיות, לקיום חוק לימודיהם בבתי-ספר מקצועיים וגבוהים, בתנאי שמקבליהן יתחייבו לשרת תקופה מסוימת (חשבו על שנתים) משיסיימו את חוק לימודיהם. בחירת המקצועות צריכה היתה להיעשות באישורה של הועדה המפקחת על מפעל "האימון הצבאי הכללי".

מחיר התכנית

בהתאם לרמת החיים האמריקאית יהיה מחירה של התכנית לא מהנמוכים (בין השאר, סוכם כי המת-אמן יקבל משכורת חדשית — נוסף לסיפוק כל צרכיו — של 25 דולר לחודש, וכן התכוונו לשלם תמיכות לקרובי משפחה התלויים בפירוש במתאמן). את ההוצאה השנתית ל"האימון הצבאי הכללי" העריכו ב-1.750.000 דולר — אך התנחמו בכך, כי יהיה זה פחות ממחיר שבוע אחד במלחמת העולם השנייה לארה"ב. כמובן, שלגבי מדינה, נאמר, בעלת 800.000—900.000 תושבים צריכים היינו להקטין את הסכום הנ"ל עד כדי 10.000.000 דולר לשנה... (כשהמדובר בהיקף אימון, וברמת-חיים כאשר בדוגמא האמריקאית). אך זוהי השואה תיאורטית גרידא. כידוע, תקציב ההגנה האמריקאי בשנה זו הנו גבוה בערך פי 9 מהסכום הנ"ל, אך איננו כולל הקצבה לתכנית "האימון הכללי", אשר הונחה זמנית ב"מקרר" פוליטי-ציבורי — אך טרם נעלמה מהאופק.

המתאמנים יימצאו תחת פיקוח צבאי, אך לא ייחשבו כחברי הכוחות-המזוינים ולא יחול עליהם תוקפה של חוקת-המלחמה. על הכוחות המזוינים תוטל האחריות: א. לתיקון פגמות-הגוף של המתאמנים ולשיפור בריאותם; ב. לדאגה להסתגלותם הנפשית התקינה לתנאי שירותם-אימונם; ג. לעקירת הבורות; למתן הדרכה לבחירת משלוח-הידי בחיים, בעזרת שיטת בחנים; להתקנת מערכת אמצעים, שפורשו ופורטו, לשמירת רמתם המוסרית. ברשימה זאת של ציונים יש לראות, כמובן, השתקפות של החששות בציבור להשפעת תקופת האימון על בני-הנעורים.

דרכי הביצוע

מבלי להכנס לפרטי הפרטים של התכניות ל"אימון צבאי כולל", מן הראוי בכ"ז לציין, כי שירות האימון בן 6 חדשים למחוייבי-האימון מכונן הן לחיל הצבא, הן לצי, הן לחיל-האוויר והן ל"משמר החופים" של ארה"ב. בהתאם לכך התכוונו לקבוע מספר מחנות צבא, ומספר אניות של הצי, כ"מחנות אימון" וכ"אניות אימון" — ובהם צריכים היו המתאמנים לבלות את זמן הכשרתם הצבאית במשטר אימונים מיוחד. הכשרה צבאית זאת צריכה היתה לכלול גם יסוד-מה של השכלה כללית ושל "תורת האזרחות". ההנחה היתה כי יש למנוע עודף של זמן פנוי, ועל כן צריכה התכנית להיות אינטנסיבית ורוב רובו של זמן המתאמנים צריך להחשב על "הזמן בתפקיד". משום כך התכוונו להכליל בתוך לוחות-האימון, כעניינים שבחובה, גם שורה של פעולות שכרגיל בכוחות המזוינים הן נחשבות כפעולות של רשות. המגמה היתה להגיע לכך כי מספר לא מבוטל של המתאמנים יסכים להמשיך במחנה או באניה לעוד ששה חדשים נוספים, להתמחות במסגרת סוג-חיל מסוים, להשלמת האימון במסגרת היחידות, ולהכשרה כמפקדים. לאחר סיום תקופת "האימון הצבאי הכללי", צריכה היתה לעמוד בפני כל מתאמן אחת הברירות הבאות: להצטרף מרצונו לאחד משירותי-הקבע המזוינים, כאיש צבא "סדיר"; להתקבל לאחד (1) הכרוכה בכל חומרת המשמעת וההענשה שבצבא.